

АУДИТОРСЬКЕ СВАВІЛЛЯ: ЯК ПЕРЕВІРЯЮТЬ БАНКИ І ЕМІТЕНТІВ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

(Оригінальний текст в режимі доступу:
<http://delo.ua/finance/auditorskij-proizvol-kak-proverjajut-banki-i-emitentov-cennyh-bu-301974/>)

"Три в одному — навіщо платити більше!" — цю фразу використовують сьогодні не тільки в рекламі кави і прального порошку, а й в українському банківському аудиті. Варто один раз заплатити — і отримувати фіктивний умовно-позитивний аудиторський висновок, і головне — можливість надалі займатися сумнівними операціями. Коштує це дешевше, ніж платити за якісну перевірку бухгалтерії банку. Хто дає фіктивні висновки і чому це відбувається — у розслідуванні Delo.UA.

Аудитор — одна з найпрестижніших професій в світі. Це люди, які мають високу кваліфікацію, отримують велику зарплату і користуються довірою як з боку бізнесу, так і з боку регуляторів. Основна їхня функція — встановлення достовірності фінансової інформації. Саме на довірі до висновків аудиторських компаній і будується їхній бізнес.

Навіщо потрібні аудиторські перевірки? По-перше, для залучення інвестиційного капіталу в банк. Прозорий фінансовий звіт з якісним аудиторським висновком престижної фірми показує благонадійність емітента та можливість конкурувати. Розумний інвестор ретельно перевіряє підприємство перед тим, як вкласти в нього гроші, тому позитивний звіт дуже важливий для ведення бізнесу. По-друге, аудиторські

перевірки публічних фінансових установ в нашій країні є обов'язковими. По-третє, досвідчена аудиторська фірма, яка працює не на час, а на якість, допоможе виявити прогалини в бухгалтерії і допомогти з ними впоратися, а також запобігти їх появі в майбутньому.

Якщо в США справа Enron у 2001 році призвела до карного розслідування щодо аудиторської компанії Arthur Andersen (що входила на той момент в "велику п'ятірку"), то в Україні після великих банкрутств до аудиторів не пред'являють жодних претензій.

Згідно з даними Аудиторської палати України (далі — АПУ) на 12 серпня 2015 року сертифікат аудитора мають 1 244 аудиторські фірми і приватні підприємці, більше ста з яких не пройшли перевірку системи контролю якості аудиторських послуг. Ще у сотні фірм і підприємців дата дії сертифіката закінчується в цьому році, і пройдуть вони перевірку чи ні, залежить тільки від якості їх діяльності, дотримання правил ведення корпоративних документів і, безсумнівно, від думки АПУ. Але виникає питання: *вкладаючи всі сили у відповідність міжнародним стандартам аудиторських компаній, чи не забувають фірми про головне — об'єктивності і якості банківського аудиту?*

За неповні два роки майже 60 банків були виведені з ринку. Багато з них — за шахрайство та відмивання грошей. **Примітно, що більшість з них отримали позитивні або умовно-позитивні аудиторські висновки.** Особливо відзначилися наступні компанії.

Таблиця 1

Проблемні аудиторські

Назва аудиторської фірми	Банки з тимчасовою адміністрацією або ліквідовані	Ще діючі банки
1	2	3
АФ "Укрвосток-аудит"	"Капітал"	Унікомбанк
	Укооспілка	Банк "Фамільний"
	Укркомунбанк (2013)	Банк "Гефест"
	"Стандарт" (2013 р.)	
	Банк "Камбіо"	
	Терра Банк	
	Південкомбанк	
ТОВ "АФ" Фінком-Аудит "	Промекономбанк	
	Дельта Банк	Полтава-Банк
	"Фінансова Ініціатива"	Смартбанк
	ВіЕйБі Банк (2013)	Банк "Велес"
	Прайм-Банк (2013)	Кредит Оптіма Банк
	Інтербанк (2012 р.)	Вектор Банк
	Комерційний банк "Даніель" (2012 р.)	
Всеукраїнський акціонерний банк (2013)		

Продовження таблиці 1

1	2	3
ТОВ "Інтер-Аудит"	Банк "Київська Русь" (2013 р.)	БМ Банк
	ПроФін Банк	Фінбанк
	Енергобанк (2013)	Юнекс Банк
	БГ Банк (2013)	Вернум Банк
	ЛегБанк (2013)	Альпарі Банк
	Банк Форум (2013)	
ТОВ "АФ" Консультант "	Радикал Банк	"Родовід банк"
	"Столичний"	Євробанк
	Астра Банк	Банк "Січ"
	Омега Банк	
	Кредитпромбанк	
ТОВ "БДО"	Український професійний банк	Банк "Кредит Дніпро"
	Укрбізнесбанк (2013)	Банк інвестицій і заощаджень
	Укргазпромбанк	Міжнародний інвестиційний банк
	Банк "Таврика" (2012 р.)	Авант-банк
		Експрес Банк
		Банк "Петрокоммерц-Україна"
		Апекс-Банк
		Оксі Банк
		"Центр"
		Держзембанк (2013)
"АФ" Актив-Аудит "	Банк "Демарк" (2013 р.)	Банк "Форвард"
	Експобанк	"Преміум"
	Актив-Банк (2013)	Банк "Богуслав"
		Класікбанк
		Траст-Капітал
		Укрбудінвестбанк
		Неос Банк
		Фінанс Банк
		Фінексбанк
		Банк "Портал"
	Український банк реконструкції та розвитку	

Як можна помітити з таблиці, деякі аудиторські компанії були не дуже вдалими. З 11 банків, які перевіряли в АФ "Укрвостоктаудит", лише 3 поки залишаються на ринку, з 12 банків з ТОВ "АФ" Фінком-Аудит "лише 5 дожили до сьогодні.

Аудиторська фірма "Укрвостоктаудит" існує на ринку аудиторських послуг з 24 лютого 1994 (хоча сайт компанії і стверджує, що з 1993 року). Запис в ЄДРПОУ про існування подібної організації з'являється тільки 19 травня 1999 року.

Саме ця фірма проводила аудит в 2013-2014 роках в восьми банках, які впали в 2015 році. Банки "Капітал" і "Укркомунбанк" зараз перебувають під тимчасовою адміністрацією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, банки "Укооспілка", "Стандарт", "Камбіо", Південкомбанк, Промекономбанк - на стадії ліквідації Фондом, а з Терра Банку намагаються зробити перехідною Кристал Банк.

Примітно, що всі вісім аудиторських звітів умовно-позитивні. Укркомунбанк, згідно зі звітом, начебто стикається із зовнішніми і внутрішніми ризиками, хоча і не зрозуміло, якими саме. Ризик Банку "Камбіо" оцінений як незначний. У Південкомбанку політика банку розцінена як адекватна і, знову ж таки, без виявлення будь-яких ризиків. Промекономбанк отримав позитивний звіт. У банку "Капітал" виявлено недостачу резервів за кредитними операціями, але вказано, що

документація правдиво відображає стан банку і ризику не виявлено. Більшу частину аудитів проводив донецький відділ фірми. До речі, в половині звітів проскакує думка, що при проведенні аудиту фірма також звертала увагу і на важку військово-політичну ситуацію в Україні. Трохи дивний підхід - виправдовувати недостачу коштів і незаконні банківські операції війною в країні.

При цьому, АПУ ніяк не відреагувала на те, що одна з кращих українських аудиторських фірм (7-е місце в списку аудиторських фірм міста Києва та Київської області за даними АПУ) зробила вісім "помилкових" умовно-позитивних звітів для банків, які нині ліквідуються. Чи не пов'язано це, часом, з тим, що Галину Сочинську, генерального директора "Укрвостоктаудит" і главу АПУ в Донецьку, пов'язують з Іваном Нестеренко, главою Аудиторської палати України? Крім банків, які потрапили під ліквідацію, фірма аудировані в 2014 році ще банк "Фамільний", Унікомбанк і банк "Гефест". Всі три банки - з четвертої групи. Чи можна вірити правдивості та об'єктивності цих звітів - залишається загадкою. Отже, строк ліцензії "Укрвостоктаудита" закінчується 31 грудня 2015 року. Чи буде АПУ при перевірці корпоративної інформації враховувати вісім провальних аудитів - покаже час.

Схожа картина складається і з **аудиторською фірмою "Фінком-Аудит"**. Дата початку аудиторської діяльності фірми - 30 березня 1995, дата

внесення до Реєстру АПУ - 26 грудень 2001 року (№ 0618). Сайт аудиторської фірми подає інформацію, що свідоцтво про Реєстр справді до 4 листопада 2015 року, сайт АПУ же подає дату 30 липня 2020 року. По всій видимості, аудиторська фірма обов'язкову перевірку вже пройшла, але оголосити про це клієнтам забула.

На рахунку фірми сім банків з тимчасовою адміністрацією і п'ять (аудит за 2014 рік) ще на плаву. *Аудиторська перевірка проводилася за підсумками 2012-2014 років. Висновки умовно-позитивні, недоліків у звітності банків не виявлено, ризик мінімальний. Але тим не менш, банки "Фінансова Ініціатива" і Дельта Банк перебувають під тимчасовою адміністрацією, а ВіЕйБі Банк, Прайм-Банк, Інтербанк, Комерційний банк "Даніель" і Всеукраїнський Акціонерний Банк потрапили під ліквідацію. Керує компанією колишній викладач КНЕУ Оксана Мазур, яку також пов'язують з компаніями "Фінком Інвест" і "Фінком Кредит".*

У досє **аудиторської фірми "Інтер-Аудит"** (початок аудиторської діяльності - 8 лютого 2000 року, дата внесення до Реєстру - 26 січня 2001 року, № 2248) теж ряд неправдивих умовно-позитивних аудиторських звітів для неплатоспроможних банків. Шість з одинадцяти банків, в яких "Інтер-Аудит" проводив перевірку в 2013 році, - банк "Київська Русь", Профінбанк, Енергобанк, БГ Багк, ЛегБанк і банк "Форум", - знаходяться зараз на стадії ліквідації. Аудиторську перевірку за 2014 року фірма робила таким банкам, як БМ Банк, Фінбанк, Юнекс Банк, Вернум Банк і Альпарі Банк, але об'єктивність і якість їх аудиту в світлі останніх подій тепер виглядають сумнівно. Доречно зазначити, що керуючий партнер фірми Олександр Денисюк тісно співпрацює з АПУ.

У тісних дружніх стосунках з главою АПУ знаходиться і Анатолій Герасимович, директор і засновник аудиторської фірми "Консультант". На рахунку "Консультанта" (дата початку аудиторської діяльності - 22 червня 1994 року, дата внесення до Реєстру - 26 січня 2001 року, № 0202) за 2014 рік такі ліквідовані банки, як Радикал Банк, "Столичний", Астра Банк, Омега Банк і Кредитпромбанк. В аудиторському звіті Астра Банку викладена гіпотеза, що події, які трапилися за рік з емітентом, можуть істотно вплинути на ціну його паперів, інші звіти умовно-позитивні.

Збанкрутували і чотири емітента, аудиторську перевірку в яких робила і така велика фірма, як

"БДО" (номер свідоцтва про внесення до Реєстру № 2868 від 23 квітня 2002 года). "Український професійний банк" отримав умовно-позитивний висновок, хоча аудиторська компанія і зробила зауваження, що знайшла прорахунки в концептуальних засадах фінансової звітності. При аудиті Укрбизнесбанку в 2013 році (останній аудиторський висновок) теж не було виявлено ніяких фінансових спотворень, а вже через рік в банк була введена тимчасова адміністрація. Зараз банк на стадії ліквідації. Те ж трапилося і з банком "Таврика". Зовсім інша картина видається з Укргазпромбанком - аудиторський звіт так і не був підготовлений. Банк не надав аудиторам всю необхідну документацію.

Володимира Мніщенко, керівника **аудиторської фірми "Актив-Аудит"**, теж неодноразово бачили в колах АПУ. Але це не вберегло три банки, аудит яких проводила його команда, від банкрутства. Свідоцтво про включення до Реєстру, видане АПУ, №2315 від 30 березня 2001 року.

Актив-Банк отримав зауваження від аудиторської фірми про недостатню ліквідність, про зарахованих і неотриманих 24,3% в структурі доходів банку, але загальна картинка склалася позитивна. В аудиторському фінансовому звіті банку "Демарк" сказано, що аудитори не можуть описати можливу фінансову ситуацію банку на наступний рік, тому під час перевірки не брали це до уваги. Іншими словами, з фінансовим прогнозуванням у компанії не заладилося і вони не соромляться про це сказати. Як і фірма "Укрвосток-аудит", "Актив-Аудит" посилається на нестабільну економічну та військово-політичну ситуацію в країні і ненав'язливо намагається сказати, що всі проблеми і їх вирішення залежать тільки від керівництва країни. Комерційний банк "Експобанк" удостоївся умовно-негативного висновку за підсумками 2013 року, що не дивно, так як вже у вересні 2014 року в банку була встановлена тимчасова адміністрація.

В цілому в зону ризику (банки, чиї аудиторські висновки викликають сумніви) потрапили понад 30 фінустанов. Однак не тільки банки мають сумнівні аудиторські висновки. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку у серпні 2015 року зупинила торги по акціям 79 емітентів з капіталізацією 461 млрд. грн. Ця велика зачистка була спрямована на боротьбу із «захараченням» цінними паперами. Нижче у таблиці наводиться перелік фірм що «захарачують» ринок цінних паперів.

Таблиця 2

№	Назва	Назва аудиторської фірми
1	2	3
1.	ПрАТ "КОД ІНВЕСТ"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
2.	ПрАТ "Силові електронні прилади управління"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
3.	ПрАТ "Кієвшлахбуд"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
4.	ПрАТ "Трейд Ойл"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
5.	ПрАТ "Фінансова компанія" Трійка Інвест "	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
6.	ПрАТ "ЛФС Сервісес"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
7.	ПрАТ "АВК-Фінанс"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
8.	ПрАТ "Укрфарм-інвест"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
9.	ПрАТ "Ост-Інвест"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"

Продовження таблиці 2

1	2	3
10.	ПрАТ "Праймбудінвестгруп"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
11.	ПрАТ "Нафтова компанія" Ойл Сіті "	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
12.	ПрАТ "ВО" Промтехмонтаж"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
13.	ПрАТ "Укрпостачпром"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
14.	ПрАТ "Компанія Астра Лайн"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
15.	ПрАТ "Южнийтранспорт"	ПП "Аудиторська Фірма" Таврія-Аудит "(2012 р)
16.	ПрАТ "Бізнес-резерв"	ПП "Аудиторська фірма" Сервіс-Аудит "
17.	ПрАТ "Токмацький ковальсько штампувальний завод"	ПП "Право-Аудит Т.В."
18.	ПрАТ "Пересувна механізована колона №20"	ПП "Шайдабеков М.М."
19.	ПрАТ "Фінансгруп-Екне"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
20.	ПрАТ "Медікал Томограф Інвестмент"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
21.	ПрАТ "Бюро кредитних історій" Кредит сервіс "	ТОВ "Аудиторська Фірма" Універсал Аудит Сервіс "
22.	ПрАТ "Будінвест 4"	ТОВ "Дніпровська аудиторська група"
23.	ПрАТ "Сільськогосподарське підприємство ім. Петровського"	МАП "Сторно"
24.	ПрАТ "Домінанта-колектив"	ПП "Аудиторська фірма" Сервіс-Аудит "(2013 р.)
25.	ПрАТ "Центр обслуговування нерухомості" Норма "	ТОВ "Аудиторська фірма" Аудит-Днепрконсульт "
26.	ВАТ "Київський завод газового устаткування та приладів"	МАП "Сторно"
27.	ПрАТ "Сіам-Капітал"	ТОВ "Аудиторська фірма" Аріал "
28.	ПрАТ "Страхова компанія" Стандарт Ре"	МАП "Сторно"
29.	ПрАТ "Імпульс плюс"	ТОВ "Аудиторська фірма" Аріал "(2013 р.)
30.	ПрАТ "Торговий дім Віан"	ТОВ "Аудиторська фірма" Аудит-Днепрконсульт "
31.	ПрАТ "Фінансова компанія" Авангард "	ТОВ "Аудиторська фірма" Бізнесекспертаудіт"
32.	ПрАТ "Норинський шебзавод"	ТОВ "Прайм Аудит"
33.	ПрАТ "Південна генеруюча компанія"	ТОВ "Аудиторська фірма" Рейтинг "
34.	ПрАТ "Агрохімремонт"	ТОВ "Аудиторська фірма" Аріал "
35.	ПрАТ "Експортно-імпортна агенція" Омега "	ПП "Аудиторська фірма" Аудит-Оптім "
36.	ПАТ "Управління механізованих робіт Агробуд"	ПП "Аудиторська компанія" Рейтинг-аудит "
37.	ПрАТ "Юридичні послуги"	ТОВ "Аудиторська фірма" Аудит-Днепрконсульт "
38.	ПрАТ "Ясна поляна"	ТОВ "Прайм Аудит"
39.	ПрАТ "Морітайм сервіс"	ТОВ "Аудиторська фірма" Універсал-Аудит "
40.	ПрАТ "Глобал Транспорт Логістік"	МАП "Сторно"
41.	ПрАТ "Бюро кредитних історій" Фенікс"	ПП "Аудиторська компанія" Рейтинг-аудит "
42.	ПрАТ "Інвестстройсервіс"	ТОВ "Прайм Аудит"
43.	ПрАТ "Агрофосфат"	ПП "Аудиторська фірма" Сервіс-Аудит "
44.	ПрАТ "Вугледобувні комплекси"	ТОВ "Аудиторська фірма" Укрвостоктаудит "
45.	ПрАТ "Класик-Трейд"	МАП "Сторно"
46.	ВАТ "Екогорючеє України"	ПП "Аудиторська фірма" Сервіс-Аудит "(2011 р.)
47.	ПрАТ "Аква Діджитал"	МАП "Сторно"
48.	ВАТ "Меттехізолстандарт"	ПП "Аудиторська фірма" Сервіс-Аудит "(2011 р.)
49.	ВАТ "Сельроспродукт"	ПП "Аудиторська фірма" Сервіс-Аудит"
50.	ПрАТ "Гранітні будівельні матеріали"	ТОВ "Прайм Аудит"
51.	ПрАТ "Експо Нафта Продукт"	ТОВ "Прайм Аудит"
52.	ПрАТ "Фондова Біржа" Перспектива "	ТОВ "Аудиторська фірма" АленАудіт "
53.	ПрАТ "Никонд"	ТОВ "Аудиторська фірма" Трансаудіт "
54.	ПрАТ "Фінансова компанія" СТС-Капітал "	ТОВ "Аудиторська фірма" Аріал "
55.	ПрАТ "Ардер"	МАП "Сторно"
56.	ПрАТ "Агрохолдинг Полісся"	Зареєстровані в 2015, річний аудит не проводили
57.	ПрАТ "Хіммет"	ТОВ "Аудиторська фірма" АленАудіт "
58.	ВАТ "НВО" Конструкційні матеріали "	ТОВ "Прайм Аудит"
59.	ПрАТ "Отава"	ТОВ "Аудиторська компанія" Аудит Бюро"
60.	ПрАТ "Земтрансугіддя"	ТОВ "Аудиторська компанія" Рейтинг-аудит"
61.	ПрАТ "Гранітна індустрія України"	ТОВ "Прайм Аудит"
62.	ПрАТ "Інвестиційно-фінансовий консалтинг"	ТОВ "Донконсалтаудіт"
63.	ПрАТ "Сингрон"	ПП "Аудиторська фірма" Аудит-Оптім "
64.	ПрАТ "КФЦ"	ТОВ "Аудиторська фірма" АленАудіт "
65.	ПрАТ "Хімволокно Проект"	ТОВ "Аудиторська фірма" БізнесЕкспертАудіт "
66.	ПрАТ "Укрбуденерготехнологія"	ТОВ "Аудиторська фірма" Імон-Аудит "
67.	ПрАТ "Лізингова компанія" Приват-Агро "	МАП "Сторно"
68.	ПрАТ "Український міжнародний кліринговий депозитарій"	ТОВ "Аудиторська фірма" Рада Лтд "
69.	ПрАТ "Ліко-Капітал"	ТОВ "Аудиторська фірма" Імон-Аудит "
70.	ПрАТ "КБ" Транспортер "	ТОВ "Аудиторська фірма" АленАудіт "

Продовження таблиці 2

1	2	3
71.	ПрАТ "Пантек"	ТОВ "Аудиторська фірма" Аудит-Легіст "
72.	ПрАТ "Актив Трейд"	ТОВ "Аудиторська фірма" Блискор Гарант "
73.	ПрАТ "Фінансова компанія" Сучасні кредитні технології "	ТОВ "Аудиторська фірма" АленАудіт "
74.	ПрАТ "ТД" Азія Плюс "	ТОВ "Аудиторська фірма" Імон - Аудит "
75.	ПрАТ "Архімед"	ТОВ "Аудиторська фірма" Трансаудіт "
76.	ПрАТ "Актив груп консалтинг"	МАП "Сторно"
77.	ПрАТ "імени газети" Известия "	ТОВ "Аудиторська фірма" Віда-Аудит "
78.	ПрАТ "Київгума"	ТОВ "Аудиторська фірма" Максимум "

Також можна виділити аудиторські компанії, які найчастіше дають висновки фіктивним компаніям з мільярдними капіталами. Серед них особливо варто виділити ТОВ "Дніпропетровська аудиторська група", яку пов'язують з Придніпровської фондовою біржею і однією великою фінансовою промисловою групою Дніпропетровська. Як бачимо, "Укрвосток-аудит" також відзначився, роблячи перевірку ПрАТ "Вугледобувні комплекси". Ці компанії підозрюються в фіктивній діяльності. На даний момент торги їх акціями припинені. Однак виникає питання, яким чином вони пройшли аудит. А також як їх аудиторські компанії пройшли перевірку якості АПУ.

На сайті НБУ можна ознайомитися зі списком аудиторських фірм, які мають ліцензію на проведення аудиторських перевірок банків. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) здійснює ведення реєстру аудиторських фірм, компетентних для проведення перевірки професійних учасників ринку цінних паперів, за наявності підстав, може виключити аудиторську фірму з Реєстру.

Щоб стати аудитором в нашій країні або ж оформити аудиторську фірму, потрібно виконати ряд простих вимог АПУ і зібрати потрібні документи. Після схвалення заявки, фізична особа, або підприємець, отримує свідоцтво про внесення до

Реєстру терміном на 5 років. Тобто цілих п'ять років комерційної діяльності під суворим наглядом АПУ (якщо, звичайно, не мати потрібних зв'язків у Палаті) без несподіваних щорічних ревізій. АПУ втручається в роботу аудиторської фірми тільки в тих випадках, коли отримує скарги на конкретне підприємство або ж стикається з жорстким правопорушенням. З НКЦПФР справи йдуть трохи жорсткіше. Комісія надає свій сертифікат аудиторській фірмі тільки на два роки і намагається всіляко контролювати діяльність підприємства.

Примітно, що формуючи свій список акредитованих аудиторів, Нацбанк повністю покладається на думку АПУ. НБУ може запросити в АПУ звіт про відповідність або невідповідність аудиторського висновку реальній картині в перевіряться банку. При НБУ створений спеціальний Комітет з питань аудиту банків України, до повноважень якого входить консультуватися з АПУ про можливі методи впливу і фінансових штрафів для аудиторських фірм", - йдеться у відповіді регулятора.

Ірина Толкач,
журналіст

Михайло Василенко,
заступник головного редактора Delo.UA